СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 149. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 1-го серпня 1945. No. 149. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, August 1, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ СВІТОВУ РАТИФІКАЦІЮ ЧАРТЕРУ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ В ОСЕНИ

Президент Труман написав листа з Потсдаму до Американського Товариства Обєднаних Держав із висловом радости, що сенат Злучених Держав ратифікував Чартер Обєднаних Держав, а в ньому виявив погляд, що ратифікація не є сама собою ціллю, а початком великої праці для введення міжнародного інструменту в життя.

Урядовці із департаменту стейту у Вашингтоні передбачують, що держави великої Пятки, як і всі інші держави, що брали участь в конференції в Сан Франсиско, ратифікують чартер ще наступної осені, може навіть і перед Днем Праці. В половині серпня розпічнеться в Лондоні конференція міністрів закордонних відносин введення світового чартеру в життя. Надіються, що після цього організація Обєднаних Держав стане до праці ще перед кінцем біжучого року.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ В СПРАВІ ЗАБЕСПЕКИ ПРАЦІ ДЛЯ ВСІХ.

Сенатська Банкова Комісія в Вашингтоні вітворила дводенне переслухання знавців для складення федерального пляну, як забеспечити працю для кожної людини, яка схоче працювати. Панує думка, що федеральний уряд вперше чергу глядить на приватні підприємства, як джерело праці для робітників. Коли приватні підприємства не постараються за це, тоді уряд має бути готовий із своїм пляном. Для цієї цили мав би бути створений „краєвий буджет праці й продукції".

ВИДАТКИ КОМУНІСТИЧНОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ ЗА РІК.

Комуністичне Політичне Товариство, яке існувало на місце Комуністичної Партії Америки в минулому році, відбуло свою конвенцію в Ню Йорку в четвер, пятницю й суботу 26—28 липня і там складено звіт з орудування грішми. Він представляється так: У приходах було $178,536, у розходах $186,067, отже є дефіцит в сумі $7,530. У приходах виказано з членських вкладок $154,396. У розходах видано $59,516 на платні, а $21,186 на подорож для урядовців і аґітаторів. Крім цього призначено на лекції, що їх називають „освітою мас".

ТРУДНОЩІ В НАЛАДЖЕННЮ РИБОЛОВСТВА ПІСЛЯ ВІЙНИ.

Американські рибалки, які оперують на водах Тихого океану з міста Сієтл, у стейті Вашинґтон, починають журитися проблемою риболовства вже в недалекій будуччині. На Тихому океані до теперішньої війни ловили рибу американці, японці й росіяни. Війна припинила правильну риболовлю, американці з цього користали найбільше. Але недалекий кінець війни знову нагадує цю проблему. Америка буде мусіти годувати японців після перемоги над ними. Отже треба буде японцям дозволити віддаватися риболовству на велику скалю. Але Росія, яка на підставі договору з Портсмут після російсько-японської війни в 1905. р. відступила японцям право риболовства коло Сахаліну, схоче тепер це право японцям відобрати, отже може прийти до непорозумінь на Пацифіку. в цій справі.

ЕКСПЕРТИ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ ДОВГУ НЕДОСТАЧУ ЦУКРУ.

Стан продукції цукру в цілій Америці дійшов до критичної точки і буде тривати найменше 9 місяців або й цілий рік, як це оприлюднює предсідник торговців цукром Оді Ламборн з Ню Йорку. У конференції торговців цукру, яка відбулася при співучасти представників Воєнної Адміністрації Харчів, критиковано способи висилки цукру у великих кількостях в Европу, іменно таких, що є закульчиковані, тобто призначені для певних цілей. На конференції подано думку, що ліпше посилати вже готові харчі в Европу, коли до них треба цукру, ніж посилати окремо цукор.

БОЯТЬСЯ ВЕРТАТИСЬ В ПОЛЬЩУ.

Моряки й офіцири морської торговельної фльоти, які прибули до Америки на британських та американських кораблях ще заки обі держави признали теперішний варшавський уряд, не хочуть вертатися під прапором теперішної Польщі домів, боячися, що їх там „зліквідують". Американська Воєнна Корабельна Адміністрація виявила, що 33 таких моряків заявили, що вони підуть на службу на американських або британських кораблях, які їздять з Америки до Европи.

Освітна й культурна орґанізація для цілого світа

Департамент стейту має оприлюднити цими днями статути будучої культурної й освітної орґанізації для цілого світу. Така орґанізація була вже обговорена на конференції в Лондоні ще в квітню б. р. У ній брав участь іменем Злучених Держав сенатор Фулбрайт, асистент секретаря стейту МекЛіш і федеральний комісар виховання Джан В. Стюдебейкер. Британський уряд, на підставі уповажнення Ради Забеспеки Орґанізації Обєднаних Націй має вислати запрошення на нараду вже на 1. листопада 1945. Світова культурна орґанізація малаб на ціли поширити поміж усі народи світу однакові засади виховання і в такий спосіб зреґабілітувати знищену Европу. Для цієї цили малиб бути обраховані всі освітні засоби й економічні джерела, з яких можна буде сфінансувати таке завдання.

Статут цеї орґанізації мав би бути ратифікований подібно як світовий чартер і сенат Злучених Держав буде мати доволі часу над цим призадуматися.

АМЕРИКАНСЬКІ ЖІНКИ ДЛЯ РОЗВІДЧОЇ СЛУЖБИ В ЕВРОПІ

У Кемп Шенкс, в стейті Ню Йорк, де звичайно вправлялися американські воячки Вакс, зявилося около 80 жінок в спеціяльних уніформах, які викликали зацікавлення в кожного, хто їх бачив. Між жінками є молоді дівчата і старі 60-літні бабусі. Воєнний департамент остаточно виявив частинно призначення цього корпусу. Це мають бути „цивільні службовички департаменту війни". Вони мають вибратися до американської окупаційної смуги в Европі вже незабаром. Департамент виявив лише загально, що вони мають помагати в розвідчій службі. Кореспондентам дозволили на розмову з жінками. Від них можна було довідатися, що вони знають різні европейські мови і багато з них походять з Европи.

ЗА АМЕРИКАНСЬКІ ПАТЕНТИ В РОСІЇ

Департамент стейту приготовляє свого роду міжнародній контракт, на підставі якого американські патенти моглиб бути забеспечені в Соєтах. Совєти розвинули свою патентову систему ще в 1931. році і тому можна надіятися, що вони дадуть признання й заграничним патентам. Перші концесії для американських патентів дісталоб Краєве Товариство Вирібників.

Закінчення потсдамської конференції відложено через якісь труднощі

Конференція трьох потуг у Потсдамі мала закінчитися в понеділок „потрясаючою світ заявою", але закінчення її відложено через якусь нову трудність, що виринула перед самим закриттям. Що за трудність, цензура не дозволила ґазетам довідатися.

У Берліні відбулася врочиста передача частини заряду Берліна французьким військам. Викроєно для цього французам частину американської й британської окупаційної зони.

ПОЛЯКИ ПІДНОСЯТЬ ПРЕТЕНСІЇ ДО НІМЕЦЬКИХ ПРОВІНЦІЙ

Польський уряд предложив потсдамській конференції домагання признати Польщі велику частину східної Німеччини. Польща видно хоче мати границю на ріці Одрі та порт Стетін (Щуцін).

Голова польської делеґації признав, що делеґація приїхала до Потсдаму на запрошення одної з представлених там потуг. Хоча він не сказав, що за потуга його запросила, ґазети догадуються, що мова йде певно за Совєтський Союз.

БРИТІЙСЬКІ КОНСЕРВАТИСТИ ЗБІЛЬШУЮТЬ СВОЇ СИЛИ В ПАРЛЯМЕНТІ

По обчисленню голосів, відданих при останніх виборах до британського парляменту в 8 університетах Британії, показалося, що консерватисти добули собі з цих 8 голосів 2, незалежні 4, ліберали 1, а валійські націоналісти 1.

Ґазети виявляють, що при нагоді резиґнації з премієрства Чорчилови запропонував король шляхетське відзначення, але Чорчил відмовився його приняти. Король хотів надати Чорчилови „Орден Перевязки", котрий за 600 літ існування надано тільки 4 „простим" особам. Чорчил є першим з них, що відмовився приняти відзначення.

СТАВЛЯТЬ НА СУД СИНА МІНІСТРА ЗА ЗРАДУ

У Лондоні поставлено на суд за зраду держави Джана Е. Аймерія, сина бувшого міністра для Індії. Закидується йому, що взятий підчас цеї війни в німецький полон, Аймері став прихильником націстів і Гітлера та пробував орґанізувати серед британських бранців у Німеччині так званий Леґіон Св. Юрія для боротьби проти большевизму. Обвинувачений подав судови свою писемну заяву, в котрій признається до своєї про-націстичної діяльности й закінчує заявою, що зогляду на його восьмилітню боротьбу проти комунізму він ще міг би зробити Британії різні прислуги.

АРАБИ ЗАПОВІДАЮТЬ ПОСТІЙНИЙ СПРОТИВ ЖИДІВСЬКІЙ ДЕРЖАВІ В ПАЛЕСТИНІ

Арабські представники в Лондоні подали публичну заяву, що „арабський світ" ніколи не згодиться на встановлення в Палестині „жидівської батьківщини". Навіть якби три потуги пішли на цей проєкт, араби й в такому випадку будуть далі проєкт поборювати.

ПОВОЄННА КОНЯКА.—Повоєнне авто, що його при армії називають „джіп", придумане підприємством Виліс-Оверленд Моторз, має причинитися до Полекшення важкої праці фармера. На образку представлений джіп, як його причеплено до сівачки. Іжіп може бути трактором, легким троком, потяговою силою і возом для перевозу людей.

АМЕРИКАНСЬКІ НИЩИТЕЛІ БОМБАРДУЮТЬ ШІМІЗУ

Відділ американських нищителів з Третьої Фльоти заплив у вівторок нічччю вглиб заливу Сураґи, на полудневий захід від Токія, і збомбардував військові обєкти в місті Шімізу, що лежить усего 85 миль на південний захід від японської столиці й є центром японського алюмінієвого промислу. Цей напад був ще одним визовом, киненим американською фльотою Японії, якого видно не могли приняти.

ДОБИВАЮТЬ ЯПОНСЬКУ ФЛЬОТУ.

Принаймні частину пояснення цього явища можна найти в заяві адмірала Нимица, що літаки з кораблів під командою адмірала Голзія ушкодили японцям 20 воєнних кораблів, 36 торговельних кораблів та знищили або ушкодили 138 ворожих літаків. Цього всього доконано підчас понеділкової атаки на залив Токія та нападу на японську фльотну базу Майзуру, що лежить на Японським Морю, 245 миль від японської столиці.

Адмірал Нимиц при тому додає, що цей рапорт ще не можна вважати остаточним, себто що дальші розсліди можуть показати, що японські втрати ще більші, ніж досі подано. Між японськими воєнними кораблями, ушкодженими американськими летунами, є: один експортовий літаковоз, три нищителі, 8 ескортових нищителів, одна велика субмарина й 9 дрібних субмарин.

ОКІНАВСЬКІ ЛЕТУНИ ТЕЖ СПИСУЮТЬСЯ ДОБРЕ.

До цих утрат японців додали свою пайку американські летуни Далеко-Східної Повітряної Сили під командою ґенерала Кенія, що мають свої бази на Окінаві. Вони далі залітали над японські порти на Нутрішнім морю, де тепер стоять при причалах багато кораблів японської воєнної фльоти. В неділю зробили вони 500 летів на округ Куре й Кіюшу та затопили або важко ушкодили ворогови 35 кораблів.

ЯПОНСЬКА ҐАЗЕТА КРИТИКУЄ ОБОРОНУ ЯПОНІЇ.

Впливова токійська ґазета „Асаґі" гостро критикує теперішню оборону Японії перед аліянтськими нападами. Признає при тому, що аліянтські напади зростають з кожним днем та що Аліянти тепер беруться до знищення японських засобів комунікації. Ґазета каже, що японський уряд здавна багацько говорив про перенесення телефонічних і телеґрафічних дротів під землею, але досі нічого в тій справі не зробив. Ґазета домагається, аби обороні віддати першенство над усіми іншими потребами.

ПІДГОТОВЛЯЮТЬ АТАКУ НА СИНГАПОР.

Летуни з британської Фльоти Східних Індій доконали сильної атаки на ворожі оборонні лінії під Сингапором та по Банґкоку, столиці Таіленду, що лежить при залізниці, котра сполучує Сингапор зо сухоземом.

Японське радіо каже, що японські війська ударемнили вже дві британські спроби висадити війська на побережжю острова Покета, що лежить при західнім березі півострова Маляїв.

З Маляйського проливу доносять, що там працюють британські кораблі для збирання мін, що звичайно є заповіддю висаджування сухоземних військ.

ЯПОНЦЯМ НЕ ВЕДЕТЬСЯ В КИТАЮ.

Японські війська, що пробували доконати інвазії південного Китаю з опанованої японцями французької кольонії Індо-Хіни, були розбиті китайцями, котрі тепер бються з японцями за посідання двох провалів, що ведуть з Індо-Хіни до Китаю.

З БОРОТЬБИ КИТАЙСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ І КОМУНІСТІВ.

З Єнану, столиці Комуністичного Китаю, доносять, що війська Кай-Шека заставили китайські комуністичні війська до відступу з округи Єтаішану. Комуністи кажуть, що Кай-Шек ужив до цього нападу цілу одну дивізію й частину другої.

АВСТРІЯ АПЕЛЮЄ ДО ПОТУГ ЗА САМОУПРАВУ.

Д-р Карл Реннер, канцлер і міністер заграничних справ Австрії, подав трьом потугам апель дозволити Австрії управляти своїми справами. У заклику говориться, що теперішній поділ Австрії на чотири окупаційні зони не є практичний.

При тому Реннер закидає, що британці накладають з націстами та що націстам віддано уряди в Стирії. Мовляв, американські офіцири теж братаються з націстами.

НЕВДОВОЛЕНІ З ВЛАСНОГО СТАВЛЕНИКА.

Генерал Ґорбатов, російський член Аліянтської Командантури, що править Берліном, підняв поважні закиди проти д-ра Андреаса Гермеса, наставленого совєтським урядом начальника уряду харчування Берліна. Горбатов признав, що він шукає за наслідником для д-ра Гермаса.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ОСТАННЄ СЛОВО ЯПОНЦЯМ

Від якогось вже часу йде між Японією й ворожими до неї Аліянтами зовсім явна дипльоматична гра. Обертається вона коло питання продовжування війни. Як видно, і Аліянти й Японія хотіли би довести чимскорше до її кінця, хоча кожна сторона певно з інших причин. Аліянти, що нині певні перемоги, хотіли би собі заощадити дальших зайвих жертв, а Японія, котра вже певна програної, хотіла би винести як найбільше з неминучої руїни.

За посередництвом радія японці дали Аліянтам знати, що вони готові би брати під увагу пропозицію здачі, якщоб Америка обняла їх Атлянтійським Чартером, себто якби вона застосувала до них такі самі засади, які вона обіцяла приміняти до держав і народів, визволених з німецької чи японської перемоги. При тому японці апелювали до ліберальних кругів, отже тим самим до ліберальних засад з котрих найважнішою певно є, що кожний народ має мати можність правити собою свобідно по своїй волі. Колиб таке сталося, тоді, говорило радіо, на здачу готов би був не тільки японський народ, але й його військові керманичі.

Хоч як заманлива була ця пропозиція для Америки, котра вже багато крови проляла у цій війні, всеж таки вона мала в собі багато небезпеки. Колиб дати Японії всі ті права, за котрі говорить Атлянтійський Чартер як належні для поневолених Віссю держав, то яку ґарантію мала би Америка, що якраз цих прав Японія зараз таки не використала би для того, аби приготовити собі нову війну, в якій вона могла би добитися того, чого не добилася своїм зрадницьким нападом на Америку в цій війні?

Це певно й заставило представників головних держав, що ведуть війну проти Японії, подати Японії ультимат. Америка, Британія й Китай дали ним Японії останню нагоду врятуватися перед остаточним знищенням на взорець Німеччини через безумовну здачу всіх збройних сил та відповідне забезпечення, що це робиться в добрій вірі. Японії загарантовано в випадку здачі суверенність над головними японськими островами. Ґарантовано теж японцям, що вони не будуть поневолені національно ні знищені як держава. Вони дістануть право й можність господарити в своїм краю й з часом приступити до торговлі з усіми іншими народами.

Здавалобся, що умовини досить приманливі для народу, що найшовся в положенню японців у даний мент, що словом станув перед справжнім знищенням. Здавалобся, що японці захочуть піти на такі умовини, як щось без порівнання краще від того, що їх жде. Одначе ці умовини означають знищення пануючої японської кляси, що довела до цеї війни. Власне ця кляса, що всюди малює себе за найкращих японських патріотів, могла би тепер добровільно згодитися на своє знищення для рятунку цілого японського народу. Та японська мілітарна шляхетчина збирається видно доказати свій патріотизм у цей спосіб, що збирається вести далі безнадійну війну, хоча вона грозить страшним знищенням цілому японському народови.

Духові недуги в повоєнній Европі

Останніми часами можна чути багато про велику загрозу голоду для населення різних европейських країв та про випливаючу з того небезпеку прирізних недуг та зросту смертности. Певна річ, що ця небезпека зовсім реальна, та що нам прийдеться в найближчому майбутньому ще багато чути про ті справи.

Немовби для доповнення образу нещасть, що тягнуться за другою світовою війною в Европі, виступає тепер полковник Абрагам М. Мерльо, голяндський комісар добробуту, з осторогою перед небезпекою поширення умових недуг у повоєнній Европі. Д-р Мерльо, це відомий голяндський лікар-психольоґ, спеціяліст духових недуг. Він практикував медицину через півтора року по захопленню Голяндії Німеччиною, потім був арештований німцями. Вирвавшися з німецького табору, він дістався до Бельґії, потім Франції, наконець до Еспанії. Пізніше йшов за аліянтськими арміями, як вони визваляли краї Европи, поки не дійшов назад до рідного краю. Через цілий цей час він продовжував свою психольоґічну практику.

Д-р Мерльо подорожував недавно як відпоручник голяндського уряду по Злучених Державах і Західній і Східній Індії; підчас свого побуту в Ню Йорку, в розмові з американськими ґазетярами, він звернув увагу спеціяльно на небезпеку поширення умових недуг, званих неврозами, серед населення країв, визволених з німецької окупації.

Остерігав він передусім перед малюванням занадто оптимістичних образів стану здоровля й харчів европейських країв. Для прикладу подав факти про західну Голяндію. Доносять звідти наприклад, що тільки 3 проценти того населення терпить від крайного голодування. З того виходило би, що решта населення, себто 97 процентів, находиться під тим зглядом у добрім стані. Наділі одначе серед голяндців західної Голяндії є незвичайно багато людей, що терпіли від хронічного голодування, якого наслідки не даються негайно замітити так, як признаки крайного голодування. Найбільше випадків хронічного, але не крайного голодування є серед бідної кляси голяндців, котрі не можуть купувати необхідних для прожитку харчів на чорнім ринку. Якраз серед тих людей можна помітити найбільше людей, у котрих голодування спричинило певно крайну форму байдужности до життя.

Серед тих жертв хронічного недоїдання появляються різні хоробливі признаки, з одного боку фізичні, з другого боку духові. Серед них поширяється червінка, блідниця й серцеві недуги, а одночасно з тим такі духові явища, як дразливість, само-центричність, себто погляд людини на весь світ як на щось, що обертається довкола її особи, та випливаючий з цього нахил до ворогування до всіх інших людей.

Незвичайно замітні поміченя робить д-р Мерльо при тому про вплив визволення населення з німецької окупації. Підносить він на перший погляд парадоксальну думку, що визволення з німецької окупації поставило закріпощене німцями населення в гірший духовий стан, ніж воно було за окупації: за окупації, каже він, населення піддержувала при життю напруженість життя, що випливала з важности існування; за націстичного натиску населення не відчувало того невротичного натиску, який воно відчуло негайно по визволенню з націстичної неволі. Не дивлячися на визволення та прибуття аліянтських харчів, населення визволених країн, щодо духовного здоровля, почувається тепер багато гірше, ніж воно почувалося підчас окупації. — Каже далі д-р Марльо, що в багатьох краях повоєнної Европи проявляється стремління шукати за жертвенними козлами. Як знаємо, це явище проявлялося досить часто й в передвоєнній Европі; спеціяльно націзм виростав у силу, вибравши собі за жертвенного козла німецьких жидів. Гітлер поважну частину своєї пропаґанди спирав на переконування німців, що за всякі лиха Німеччини відповідають жиди. В міру зросту націзму в Німеччині це освячування жидів на жертвенних козлів, відповідальних за національні нещастя, перекидалося й до інших народів, у котрих різні провідники находили теж вигідним для себе добувати собі впливи серед народа, нападаючи на жидів, усіх або поодиноких, як виновників народніх нещасть.

Тому й не можна дуже дивуватися, коли, за словами д-ра Марля, таке саме явище помічається тепер у повоєнній Европі. Коли тепер у народі багато більше нещасть, як було до війни, то певно багато більше людей піддасться тій хорій думці, що за їх нещастя, особисті й національні, відповідає спеціяльно якась група людей. При тому одначе ми не конче мусимо приймати погляд д-ра Мерля, коли він каже, що нагінка бельґійців на короля Леопольда це власне таке шукання за жертвенним козлом. Може воно так є, але може справа мається інакше. Можливо, що д-р Марльо знає добре психольоґію, але не знає бельґійської політики.

Дальшим обявом духової недуги в повоєнній Европі д-р Марльо вважає поширяючуся в Европі ненависть до Німеччини, головно коли вона проявляється різними фантастичними плянами на розчленовання Німеччини, розділ її або й цілковите її знищення. За всіми такими плянами є старий страх, що Німеччина знову може стати сильною. Ще іншим обявом повоєнної неврози, на думку д-ра Мерля, є поширення комунізму.

Природна річ, що прояви того роду, які можуть мати такий далекий вплив на перебіг суспільних справ, самі кличуть шукати якоїсь заради на них. На думку д-р Мерля, голяндське населення можна довести до повного духового здоровля, колиб взятися до лікування лиха науковим способом, коли до цього запрягти вчених, лікарів, доглядачок, а головно колиб почати населення відкормлювати в науковий спосіб. Зо слів д-ра Мерля виходить, що він має віру в скорий поворот голяндців до тілесного й духового здоровля. Чи це саме можна сказати про інші народи Европи, визволені з німецької неволі, д-р Мерльо не каже.

Американська розвідча робота в Німеччині

Зогляду на недокінчену війну з Японією ще не все може дійти до прилюдної відомости про те, як працювала і ще працює американська розвідча служба на терені Німеччини. Може публика ніколи не довідається про способи добування військових тайн. Але те, що ділялося у промисловій ділянці, вже оприлюднюють і воно на стільки цікаве, що може заінтересувати теж і наших читачів.

Головною аґенцією для добування таких секретів є одна, знана під скороченим іменем C. I. O. S. Вона така тайна, що не має відповідальности перед президентом Злучених Держав. Це є права рука скомбінованого американсько - британського ґенерального штабу; а вона провірює напр. такі вісти, як: Що зробив Герман Ґерінґ із воєнною добиччю, або як далеко поступили німці у праці для розбиття атому.

Одначе найбільше значіння для американського промислу може мати праця меншої аґенції, знаної під скороченим іменем T. I. I. C., котру називають коротко „Тік". Її теж установила спільна анґло - американська воєнна влада. Ця аґенція мала за завдання вислідити, що такого знають німецькі винахідники для розвитку німецького промислу, чого ми ще не знаємо. Скоро лише ми дістанемо докладні вісти про це, їх негайно використається для вжитку в нашій промисловости. Початки в цьому напрямі вже зроблені, а незабаром почуємо ще щось більше про це вчасі розвитку промислу американського й анґлійського.

Врятовано кошти розвідки у висоті $1,000,000.

Урядовці з ТІК-а кажуть, що установа вже настільки навчилася слідити за німецькими промисловими тайнами, що дальші спеціяльні видатки не будуть великі, бо не треба переводити багато наукових дослідів. У такий спосіб заощадиться на праці який міліон долярів для Адміністрації Чужинної Економії упродовж найближчих 12 місяців. Не зважаючи на це, заробіток на продукції тайних виробів чи винаходів, доконаних німцями, буде в нас зростати непомірно. Споміж 19 ділянок німецької промисловости, в яких ТІК працював, найбільше добичі пощастилося принести з поля техніки при виробі плинного топлива, смаровил, летунства і штучної ґуми. Ці винаходи можна буде вживати для виробу ґазоліни для літаків. ТІК відкрив, що німці винайшли спосіб, як позбутися цілковито цілого одного процесу при такім виробі.

Назагал американська штучна ґума є ліпша від німецької, але способи її виробу ліпше удосконалили німці ніж американці.

Масло з вугілля ліпше ніж марґарина.

ТІК прослідив, як далеко пішли німці з уживанням старих матеріялів. На це добрим прикладом є вугілля. Американці теж вміють розібрати його на всі лади, назад скласти докупи і виробити з нього такі продукти, як ось: Штучне масло, яке смакує ліпше ніж олеомарґарина, а яке дорівнює маслови з коровлячого молока. Таксамо виробляють з вугілля мило і товщі до смаження. З вугілля добувають ліпшого сорту алькоголь для розпускання фарби і для виробу плястиків. Експерти твердять, що на підставі німецької методи можна буде добути з вугілля питний алькоголь, одначе досі цього ще не зроблено. Таксамо можна буде при сполуці німецької техніки і американської інжинірії довести до виробу ґазоліни з вугілля і то ґазоліни найвищого ступня для руху автомобілів.

Ці приклади подані для освідомлення громадян, яку вартість мають наукові розсліди в формі воєнної розвідки між ворогами. До цього вживається звичайно найспосібніших науковців, яких має Америка. Досі 215 таких знаменитих технольоґів працює в Німеччині і де лише потреба, а пер забирають ще 110 науковців чи то з приватних бюр та лябораторій, чи з університетів та інститутів і разом твориться штаб, якого не має ніодна країна в світі.

Як працюють наукові розвідчі бюра?

Ось візьмімо згадану аґенцію ТІК. Її головна кватира є у Вашинґтоні. Там є науковий ґенеральний штаб, який вирішує, що треба в Европі „заатакувати" У такім ґенеральнім штабі є заступлені такі установи: Дивізія C-2 воєнного департаменту, Повітряна Розвідча Служба, Бюро Розвідчої Служби Маринарки, Бюро Стратеґічної Служби, Рада Воєнної Продукції, Бюро Наукових Розслідів і Розвитку, Адміністрації Чужинної Економії і департамент стейту. Цей ґенеральний штаб має під собою 19 роботящих підкомітетів, як для повітряної служби, продукції автомотиву, будівляних матеріялів, хемікалій, харчів, лісових продуктів, плинного топлива і смаровила, машинерії, медичних засобів, металів і мінералів, залізничого виряду, ґуми, виряду для беспеченства і техніки, будови кораблів, твердого топлива, ткацьких виробів та услуги.

У Лондоні, в Анґлії, є „кватира першої бази", куди звозять німецькі документи. Їх там привозять троками, фотоґрафують, роблять мікрофільми і висилають літаками до Злучених Держав. У Лондоні втримується звязки з англійською розвідчою службою, а нема ніяких звязків із Совєтами.

У Німеччині утримується цілі ґрупи техніків, щоб переглядали бюра, фабрики, робітні і найрізніші установи. Велику увагу звертається на допити німецьких техніків і винахідників. Це звичайно люди у віці понад 40 літ. Вони, зправила, говорять правду, але ніколи не скажуть її добровільно, хіба аж по твердих запитах. Звісно вже, що важніших німецьких науковців перевезла аґенція ТІК до Злучених Держав і тут вони виказують свої досвіди.

Та найважніші свідоцтва є таки з документів, але для їх визбирання треба незвичайно мозольної праці, в якій перешкаджають руїни наукових установ. Документи потребують перекладчиків і інших фаховців, а на це треба теж часу, крім знання. Американські знавці хочуть винайти усе вчас, щоб наукові відкриття й винаходи вжити вже вчасі реконверзії. Тому то оця реконверзія стає предметом зацікавлення широкого американського загалу.

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

50)

— Втікати нема часу й нема куди. Спіткнувся — потрощить руки й ноги. Маю оставати калікою — нехай вбиває на смерть. — Несвідомо вбрав у плечі голову й стояв непорушно. Осина впала його не торкнувши. Вили стовбура з одного боку впали не далі пятьох цалів від його ноги, а цалів може з десять з другого боку. Спереду, стопи на дві від нього грубезна гиляка зарилася глибоко в землю, — ззаду, може на пів сяжня стовбур роздвоювався. Якщоб утікав, чи хоч рухнувся в котрий бік — смерть нехибна, чи повне каліцтво. Не мав часу навіть перестрашитися, так сталося все несподівано. Вірив Безхатний у призначення й раніше, тепер повірив свято. Надто бо чудодійно уник він смерти, начеб його інстинкт самозбереження непомильно виміряв де йому стояти, щоб від смерти вибавитись, затримав нерухомим. Чи може його зір вплинув на бездушну осину, змінив її напрям лету? Може інстинкт, може вплив, та чомуж тоді саме у тому місці прийшла міра відрізувати поліно? Кілька цалів у той чи другий бік і смерть булаб невідклична. В життю багато стається такого, що й найбільші розуми нічого зтого не розуміють!

Оглянувшись, побачив перестрашеного Гарого. Дядько став оправдуватися. Він, мовляв, підрубав дерево у інший бік, але воно росло похилене у бік Безхатного, на нього отже й повалилося. Безхатний докорив тільки за те, що Гарий без попередження так близько підобрався до нього. Не крикнув бодай, коли дерево почало падати.

Що мало статися Безхатному — окошилося на старому. Чи то з пячення, чи з біди, відбирало у нього тямку. Часто блудив, приходив до колиби по півночи. Старим Гарий ще не був, тай здоровля служило. У хвилях прояснення голови Безхатний розпитував його, — він чейже має родину в краю, а так прогайновує свій мізерний заробіток. Гарий лаявся у відповідь, лаяв жінку, казав, що ніхто вже не пише йому роки а роки. Чув тільки, що жінка набула дитину з москалями чи мадярами, а має сина і дочку ще від нього. Безхатний не мав підстави тим словам не вірити, навіть жалував старого, думав, що той пє з туги. Тимчасом довідався, що Гарий вже не рубає дров для склепаря, тільки для вічно пяного ніби фармера, пана Холуйського, самого завзятого продуцента самогону у цілій околиці. Холуйський доставляв самогон Гарому в ліс; Безхатний не раз те бачив.

У суботу, десь в останних днях лютого по Гарого зайшли його товариші з інших лісових колиб. Гарий попередив Безхатного, що вернуться аж у понеділок і товариші пішли пити. Другого дня, святкуючи, Безхатний пішов до свого працедавця за хлібом. Підходив до стації, аж перестрів його фармер Доманчук і повідомив замісць привитання з неділею:

— Знаєте новину? Нема вже вашого товариша!

— Котрого? Безхатний перепитав, думав, що фармер жартує. — Я маю двох товаришів, чи товариша й товаришку. Але вони обоє живі й здорові, в колибі зісталися.

— Та нема вже Гарого!

— Не дуріть! — ще не вірив співрозмовник. — Щоб з ним сталося? Чоловік здоровий у тілі, тільки от на голову занепадає! Пє, мабуть, забагато! Але ще може й нас з вами переживе.

— Отож то й бо! Я не дурю! Його справді нема вже живого. Вчора, чи нині рано дійшов!

— З якої причини?

— Ба, з якої! Певно перепився! Тоний Холуйський каже, що вчора увійшов до нього в хату, сказав, що в очах пожовкло і звалився мертвий. А чи правда, хто то може знати? Щойно поліція з Селкірк приїхала.

— Умер вчора, а поліція щойно приїхала? Довго щось не повідомляли. Кінна поліція звичайно справи не відволікає! — Безхатний сумнівався ще. — Мабуть цілу ніч пили, а дійшов нарано.

— Справді, щось воно неясне. Особливо тим, хто знає Тоного. Гарий і тепер там лежить.

— А його товаришіж де?

— Пють десь у вдови. Ще вчора розійшлися. Може й не знають, що сталося.

Роздумуючи про марноту людського життя пішов Безхатний до свого працедавця У хаті працедавця на нього ждав червоножупанник в ранзі десятника. З місця став розпитувати, як довго Безхатний знає Гарого, чи знає хто він, звідки походить. Безхатний розповів, що знав, сказав, що річи небіжчика зісталися в колибі. У двох з десятником пішли до Холуйського. Там, крім переляканих появою Безхатного господарів, застали старого лікаря і ще одного поліцая. Лікар також розпитував, чи не жалувався Гарий на серце. Варто було бачити жах і зпертвіння господарів, коли Безхатний згадав про нахил Гарого до випивки. Однак нічого. Позаписували відповіді тай по всьому. Небіжчик лежав аж чорний, та бо й живим нагадував мулата барвою шкіри. Сумнівався Безхатний у рішенні лікаря, що Гарий помер від розриву серця, бо ніяких тілесних ушкоджень не знайшов. Сумнів — сумнівом, а доказів на інші причини смерти дасть Бог. Того дня Гарого й поховали. Холуйський забрав собі за похорон золотий годинник, одинокуціннішу річ помершого. Річи й харчі забрав пізніше, а папері переслано владам.

(Дальше буде).

Вилйем Генрі Чемберлин

Справа української державности

III.

Хоч мало є підстав, покладати великі надії на дійсність української незалежности, то всетаки є порадним, щоб Злучені Держави, Велика Британія й інші Західні держави приняли заяву так, як вона звучить, щоб обмінялися дипльоматичними представниками й конзулятами і щоб підтримували торговельні й культуральні звязки з Україною. Чужинні держави можуть лише зискати а не тратити через те, що їм будуть вітворені свіжі джерела інформацій про кожну околицю Советського Союзу, а особливо про таку важну і сподівано багату землю, як Україна. Може статися й таке, що само признання української незалежности в заграничних справах остаточно перемінить оцю віконну прикрасу та злуду у щось таке, що може бути подібним до дійсности. Зноваж справа миру й міжнародного порозуміння зискає кольосально тим, що теперішня диктатура зцентралізована комунізмом перейде еволюцію у якусь вільнішу спілку народів, які діждуться троха більшої самоуправи й самоврядування.

Вже для самих інформативних цілей булоб незвичайно важним втримувати дипльоматичне й конзулярне представництво в таких важних містах, як Київ, Харків, Одеса. Досі маємо лише дуже неясні і дуже відірвані інформації про те, що сталося в Україні упродовж війни.

Виглядає, що є деякі признаки на те, що великі воєнні терпіння викликали якесь відродження українського національного духа, зверненого і проти націстичного расового панування і проти політичного комуністичного гнету. Олександер Кендрик, бувший кореспондент ґазети Філядельфія Інквайрер у Советськім Союзі зазначив у недавно оголошеній критиці виданих книжок, що були поголоски, начеб то смерть ґенерала Ватутіна наступила внаслідок атентату українського націоналіста. Були теж поголоски про українську підпольну активність у Східній Галичині якийсь час після того, як прогнано німців з цеї околиці.

Один аж занадто певний факт звісний про Україну є незвичайні терпіння, які мусіли появитися там тому, що ця околиця була побоєвищем для німецьких і советських армій через такий довгий час. Так напр. Харків, зміняв власників чотири рази, а це правдиве також щодо міст в Донецьким Басейні. Там переводжено на велику скалю розпорошення населення, бо відступаюча советська влада забирала людей до Центральної Азії, а інших насильно забрали до Німеччини. Потрібна там, очевидно, велика праця для регабліітації й реконструкції. Треба надіятися, що можлива там буде незалежна праця таких аґенцій, як ЮНРРА та Міжнародній Червоний Хрест.

Війна буде мати безмірне значіння як для Советського Союзу так і на становище Східньої Европи вцілости. Цими перемінами Україна буде теж діткнена. Велитенська територія, замешкана понад сто міліонами людей, підпала у великій мірі під советську мілітарну окупацію і під цілковитий советський політичний вплив. На цій території було давніше дванацять держав, як Фінляндія, Лотва, Литва, Естонія, Польща, Чехословаччина, Угорщина, Австрія, Румунія, Югославія, Болгарія, Альбанія.

Советська мілітарна окупація мало коли має невтральний характер. У багатьох випадках, як от в справі Балтійських Републик, Польщі, Румунії, Югославії, цю окупацію використувано явно на те, щоб переводити територіяльні анексії, або на те, щоб настановляти такі сателітні уряди, у яких малиб перевагу комуністичні елементи.

Чи справді станеться таке, що ціла Східна Европа постепенно ввійде в склад Советського Союзу і через те буде створена безмежна тоталітарна держава з населенням між 250 і 300 міліонів? Такий розвиток подій був би загрозливий для будучого миру й забезпеки світу. Одначе є ще й інша можливість. Національна свідомість інтересованих народів, включаючи й західніх українців, може викликати спротив проти гострого панування Москви, а навіть може причинитися до зросту лібералізму в самім Советськім Союзі. Можна припускати, що не вдасться виключити такого впливу і на советських українців.

Досвід українців спід Советів виказує, що признання національних прав щодо вживання мови в школах, в ґазетах, в прилюдних справах — все може доволі важне, одначе само в собі не є ще вистарчальним для розвитку вільного і щасливого народу. Українці, так як і інші народи в першу чергу є людськими і стотами. Там, де нема признання прав людини і політичних та громадянських вольностей, само признання культуральної автономії не є вистарчальне.

Українці витерпіли багато від національного гнету як у минулому, так і в теперішньому. Та найбільшою траґедією в історії українського народу була так звана „ліквідація кляси кулаків", після чого пішов великий голод у Сов. Україні з рр. 1932-33. Але й це не було головним ділом національного гнету, якого вживали москалі проти українців. Ліквідацію кулаків і насаджування голоду траплялося і в російських околицях і в інших національних републиках, як от у Казакстані.

Це є лише найбільше наглядний із багатьох доказів на неоспориму правду, що права людини мусять бути вповні забезпечені, заки повстане справжня вільна Україна, про яку мрів Шевченко.

Осередок національного українського життя був у Східній Галичині, а не в Советській Україні, вчасі між обома війнами. Хоч український націоналізм ледви втримувався в наслідок дошкулювань, важких відносин і переслідувань під польським режімом, то він просто був винищений советською політичною поліцією. У Советській Україні не можна було друкувати некомуністичних українських ґазет. Політичне побільшення Української Советської Републики через прилучення Східньої Галичини, Північної Буковини і Карпато-України є вимірене на знищення до решти українського націоналізму.

Тому плянови можна перешкодити, коли повстане справжній свободолюбний рух як у Советській Україні так і в Східній Европі з метою створити там вільні установи. Всі частини українського народу прихильно відозвуться на такі рухи. Український нарід, у противенстві до підшуканої делеґації, яка промовляла в його імени на конференції у Сан Франсиско, може лише зискати у створенню якоїсь світової орґанізації, яка малаб доволі сили не лише начеркнути, але й увести в життя міжнародню хартію прав і вольностей людини.

(Кінець).

(Переклад статті, поміщеної в Третій Книжці Юкрейнієн Квортерлі, з липня 1945 р.).

ЗВІТ ГОЛОВНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ У. Н. СОЮЗУ

(Докінчення).

Згідно з банковими книжечками і банковими виказами готівка знаходиться в банках, котрі подаємо в цьому звіті. Банк, означений зіркою, це банк заморожений.

Готівка У. Н. Союзу, старих і нових родів обезпечення, знаходиться в отсих банках:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Назва фонду:	Сума:	Разом:
Peoples Trust Co.	Shamokin, Pa.	558	Sav. Dept.	Mortuary Fd.	$ 5,056.70	$ 5,056.70
Provident Inst. for Savings	Jersey City, N. J.	182,746	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3,374.86	
Provident Inst. for Savings	Jersey City, N. J.	202,352	Sav. Dept.	Adm. Fd.	2,889.63	6,264.49
First National Bank	Jersey City, N. J.	656	Sav. Dept.	Indg. Fd.	1,162.01	
First National Bank	Jersey City, N. J.		Real Estate Dept.		21,145.30	22,307.31
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Mort. Fd.	12,261.02	
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Special Acc't.		22,274.31	
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Svoobda	5,153.28	39,688.61
Trust Co. of New Jersey	Jersey City, N. J.	16,279	Sav. Dept.	Mort. Fd.	875.50	875.50
Hudson County National Bank	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Mort. Fd.	12,660.95	12,660.95
Elizabethport Banking Co.	Elizabeth, N. J.	16,091	Sav. Dept.	Mort. Fd.	2,091.69	2,091.69
Germania Mut. Saving	Elizabeth, N. J.	1,564	Sav. Dept.	Mort. Fd.	1,927.73	1,927.73
National State Bank	Elizabeth, N. J.	6,482	Sav. Dept.	Reserve Fd.	1,033.70	1,033.70
Central Home Trust Co.	Elizabeth, N. J.	188	Sav. Dept.	Mort. Fd.	2,065.99	2,065.99
Union County Trust Co.	Elizabeth, N. J.		Check Acc't	National Fd.	12,676.87	12,676.87
Fidelity Union Trust Co.	Newark, N. J.	105,713	Sav. Dept.	Mort. Fd.	2,160.78	2,160.78
Howard Sav. Institution	Newark, N. J.	547,638	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3,358.98	3,358.98
Chase National Bank	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	49,016.48	
Chase National Bank	New York, N. Y.		Check Acc't	Dividend	5,623.44	54,639.92
Irving Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Adm. Fd.	49,222.73	
Irving Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Indg. Fd.	11,732.45	60,955.18
Public Nat'l Bank & Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Orphant's Fd.	12,951.46	12,951.46
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.	20,600	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3.198.13	
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Adm. Fd.	430.09	3,628.22
Guaranty Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	31,757.59	31,757.59
Bankers Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	32,517.08	32,517.08
Royal Bank of Canada	Toronto, Ont. Can.		Check Acc't		15,366.46	15,366.46
Security Bank & Trust Co.	Philadelphia, Pa.		Check Acc't	National Fd.	5,000.00	5,000.00
Ukrainian Savings Co.	Cleveland, O.		Sav. Dept.	Mort. Fd.	5,387.15	5,387.15
Nat'l Newark & Essex Banking Co.	Newark, N. J.		Check Acc't	Concord Fd.	1,201.85	1,201.85
				Cash in banks	$335,574.21	$335,574.21
				Cash on hand in "Svoboda"	6.76	6.76
				Total cash	$335,580.97	$335,580.97

Готівка молодечого департаменту У. Н. Союзу знаходиться в отсих банках:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Назва фонду:	Сума:	Разом:
Elizabeth Trust Co.	Elizabeth, N. J.	3,730	Sav. Dept.	Mort. Fd.	$ 1,868.05	
Elizabeth Trust Co.	Elizabeth, N. J.	10,474	Sav. Dept.	Mort. Fd.	1,018.25	$ 2,886.30
Harmonia Mutual Sav. Ass'n	Elizabeth, N. J.	21,446	Sav. Dept.	Adm. Fd.	3,198.57	3,198.57
Union County Trust Co.	Elizabeth, N. J.		Check Acc't	Adm. Fd.	11,774.92	11,774.92
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.	18,336	Sav. Dept.	Adm. Fd.	1,718.91	
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.		Check Acc't	Adm. Fd.	557.92	
* N. J. Title Guar. & Trust Co.	Jersey City, N. J.		Special Acc't		1,422.36	3,699.19
Public Nat'l Bank & Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't	Mort. Fd.	6,695.28	6,695.28
First National Bank	Jersey City, N. J.		Check Acc't		354.95	354.95
Commercial Trust Co.	Jersey City, N. J.		Special Acc't		12,140.84	12,140.84
Royal Bank of Canada	Toronto, Ont. Can.		Check Acc't		3,503.29	3,503.29
Guaranty Trust Co.	New York, N. Y.		Check Acc't		144.04	144.04
Chase National Bank	New York, N. Y.		Divivdend Acc't	Dividend	244.70	244.70
				Total	$44,642.08	$44,642.08

Заморожений банк 1945 р. виплатив 5% дивіденди.

Готівка Сиротинця-захисту У. Н. С. знаходиться в отсих банках:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Сума:	Разом:
U. S. Saving Bank of Newark, N. J.	Newark, N. J.	140,488	Sav. Dept.	$ 176.23	$ 176.23
Nat'l Newark & Essex Banking Co.	Newark, N. J.		Check Acc't	69.71	69.71
			Total	$ 245,94	$ 245.94

Фонд ім. С. Ядловського ульокований:

Назва банку:	Місцевість:	Ч. кн.:	Конто:	Сума:	Разом:
Provident Inst. for Savings	Jersey City, N. J.	5,279	Sav. Dept.	$ 416.42	$ 416.42

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЯ МАЙНА У. Н. СОЮЗУ.

З кінцем червня 1945 р. майно старших членів виносило	$7,511,437.45
З кінцем червня 1945 р. маймо Молодечого Департаменту виносило	627,580.00
З кінцем червня 1945 р. майно Захисту-Сиротинзя виносило	42,345.89
З кінцем червня 1945 р. було в фонді бл. п. С. Ядловського	2,947.67
Майно У. Н. Союзу з кінцем 30 червня 1945 остається	$8,184,311.01
Майно У. Н. С. з кінцем 31. грудня 1944 р. було	7,880,061.80
Загальний приріст майна за шість місяців 1945 р. є на суму	$ 304,249.21

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ОРГАНУ „СВОБОДА"

ПРИХІД:

Від 1. січня до 30. червня 1945 р.	$39,394.81
Перенос готівки з 1944 року	12,284.07
Разом	$51,678.88

РОЗХІД:

Від 1. січня до 30. червня 1945 р.	$46,518.84
Остається готівка	$ 5,160.04

Подані тут суми вже є зачислені в загальнім майні У. Н. Союзу.

Вкінці Головна Контрольна Комісія У. Н. Союзу стверджує, що:

а- Не прислано 40 відділами вкладок з кінцем червня на суму $ 5,481.15

б Не виплачено 51 посмертних запомог з причини не присланих, або не викінчених, до кінця червня, відповідних документів на суму 39,196.92

На основі контролі майна, діловодства і орґанізаційного життя Українського Народного Сюзу, переведеної в днях 16.—21. липня б. р., Головна Контрольна Комісія стверджує, що орґанізаційне життя Союзу йде здоровим руслом, діловодство є в примірному порядку, а майно знаходиться в дуже доброму стані.

Джерзі Сити, Н. Дж., дня 21. липня 1945.

Д. Капітула, д-р В. Ґалан, д-р А. Т. Кібзей, Роман Смук, Степан Куропась.

ПОШУКУЄМО 388 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свободи" на допомогу українським жертвам війни зложили:

111)	Товариства Український Клюб Поступовий, Джерзі Сити, Н. Дж.	$100.00
112)	Степан Слободян, головний радний У. Н. Союзу, Філядельфія, Па.	100.00
	Разом	$ 200.00
	Попередно проголошено	11,000.00
	Разом	$11,200.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA

P. O. BOX 346 JERSEY CITY 3, N. J.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МИШ.

Пошана нашим батькам.

Старанням відділу Українсько - Американських Горожан відбулося в неділю 17. червня в салі Української Хати при Ґрейлинґ вулиці Свято Батьків.

Програма почалася в 4. годині, а її виконав Хор ім. Івана Котляревського під орудою Дмитра Отаманця у музичних виступах. Порядок був такий: Американський Гимн, вступне слово пані Катерини Колодій, вязанка пісень на мужеський хор, деклямація для батьків учениці Ганусі Статкевич, реферат про значіння батька в родині Агафії Хомяк, низка пісень хору, деклямація 5-літньої дівчинки Наді Українець, сольоспів Галі Машталір, деклямація ученика Миколи Будзола. Як покінчилася артистична програма, засіли гості до гостинного столу. Пані Будзон по вечері запросила до слова приявного о. Тиханського, який говорив про значіння „Дня Батька" в Америці; другий промовець, д-р Дмитро Атаманець, зазначив, що замало є батьків на святі, а п. Чемний нагадував, як то в старому краю шанують батьків і мамів. Пані Білоус нагадала на те, що ми тут живемо в достатках, а в старому краю повоєнна нужда і вияснила конечність допомоги для потерпівших у війні. На кінець п. Атаманець провів „Многая Літа", а цю мельодію підхопила вся публика і закінчила святочно. Треба сказати, що свято випало удачно, а чистий дохід в сумі $685 призначено на домівку для ветеранів українського роду, яку мають будувати в парафіяльнім парку.

Агафія Хомяк.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету зложили: Товариство молодих українських жінок в Шікаґо, Ілл., $50; Злучені Українські Орґанізації міста Клівленду, О., $50; Роман Гладуненко з Рачестер, Н. Й., $5; А. Г. Біловус з Вен Дайк, Міш., $5 як постійну місячну жертву.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В ШАМОКІН, МОНТ КАРМЕЛ І СЕНТРАЛІЯ, ПА., про

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

що відбудуться

В НЕДІЛЮ, 5. СЕРПНЯ (AUGUST 5, 1945)

В ЦЕРКОВНІЙ САЛІ

SHAMOKIN & CLAY STREETS, SHAMOKIN, PA.

Збори зачнуться в годині 3. пополудні.

На зборах будуть промовляти головний контрольор **Д. Капітула** й орґанізатор **А. Маланчук.** Вони обговорять важні орґанізаційні справи, а тому урядники й члени відділів **1, 2, 90 і 426** повинні прийти конечно на ці збори, щоб спільно нарадитись над добром орґанізації.

Заряд Відділів У. Н. С. з Округи МекАду, Па.

СОВЄТСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ

Авжеж, Володька Завитюк трохи поспішився. Був такий грішок.

Володька, можна сказати, добре й не розглянув своєї нареченої. Він, правду кажучи, без капелюшка і без пальта її навіть ніколи й не бачив. Тому, що всі головні події на вулиці розгорталися.

А що перед самим весіллям Володька Завитюк заходив зі своєю невістою до її матусі представлятися, так він не роздягаючись представлявся. У присінку. Так сказатиб, прихапцем.

А познайомився Володька Завитюк зі своєю нареченою в трамваї.

Сидить він у трамваї і раптом бачить: перед ним отака панночка вирисовується. Отака, нічого собі панночка, акуратненька. В зимовому пальті.

І стоїть ота сама панночка у свойому зимовому пальті перед Володькою і за решітку рукою тримається, щоби пасажири її не перевернули. А другою рукою пакет до грудей притискає. А в трамваї, звичайно, стиск. Стояти, просто скажемо, незручно.

От Володька її й пожалів.

— Присідайте, — каже — на одно коліно, все легче їхати.

— Та ні, — каже — мерсі.

— Ну так, — каже — давайте тоді пакет. Кладіть мені на коліна, не сумнівайтесь. Все легче буде стояти.

Ні, дивиться, і пакета не дає. Або лякається, щоби не поцупив. Або ще що.

Глянув на неї Володька Завитюк іще раз і просто занімів.

Господи, думає, які гарні панночки в трамваях їздять.

Їдуть вони так дві зупинки. Три.. Чотири. Вкінці, бачить Завитюк — панночка до виходу преться. Володька теж устав. Тут біля виходу, значить, у них до знайомства прийшло.

Познайомились. Пішли разом. І так у них все те швидко і без гаяння повернулось, що за два дні Володька і предложення їй зробив.

Чи вона відразу згодилася, ні, але на третій день вони таки пішли в горожанський підвідділ і записались, в законний шлюб.

Записались вони в ЗАГС-і, а після запису й розгорнулись головні події.

Після запису пішли молоді на помешкання до матусі. Там, звичайно, величезна метушня. Стіл накривають. Гостей багато, взагалі семейне свято — молодих дожидають.

І якісь всякі панночки і кавалiри по кімнаті метушаться — начиння ставлять і корки відчиняють.

А свою молоду дружину Володька Завитюк іще в присінку втратив із очей.

І раптом його, як на гріх, обступили всякі матусі родичі — почали його витати і в кімнату тарабанити.

Привели його в кімнату — розмовляють, руку стискають: в якому, мовляв союзі находиться.

Та бачить Володька, що не второпати йому, де його молода жінка. Дівчат у кімнаті, як курей на подвірю. Всі крутяться, всі метушаться, хто просто з вулиці, зі світа, хоч убий не розчовпає.

— Господи, — думає Володька — ніколи нічого подібного зо мною не трапилося. Котра же з них моя молода дружина?

Почав він по кімнаті ходити між дівчатами. То до одної підійде, то з другою штовхнеться. А ті доволі знехотя тримаються й особливого задоволення не виявляють.

Тут Володька навіть трохи злякався...

— Ось, — думає — на чому засипався: жінки вже не можу знайти.

А тут іще родичі почали зкоса поглядати: чого це молодий ходить, як ненормальний, і на всіх дівчат кидається.

Став Володька біля дверей стоїть, зажурившись.

— Ну, спасибіг, думає, якщо зараз за стіл будуть сажати. Тоді може щонебудь виясниться. Котра зо мною сяде, та значить і є моя. Та колиб, думає, ось та білобровка сіла. А то, їй Богу, підсунуть якенебудь стерво — потім живи з ним.

Саме тоді гості почали за стіл сідати.

Матуся Христом - Богом просить підождати ще хвилинку — не сідати. Та на гостей ніякого стриму немає — просто кидаються на їдло і на випивку.

Тут Володя Завитюка тягнуть на почесне місце. І поруч з ним, з одного боку, садовлять панну. Глянув на неї Володька і полегшало у нього на серці.

— Бач, яка ти — думає. — Просто таки непоганенька. Без усякого капелюшка їй навіть краще. Ніс не так уже проситься наверх. Від повноти почувань Володя Завитюк налив собі і їй вина і поліз здоровкатися та цілуватися.

Та тут і розгорнулися головні події.

Почали розлягатися крики й ріжні лементи.

— То — кричать — якийсь ненормальний сучий син. На всіх дівчат кидається. Молода жінка, ще до столу не вийшовши, причепурюється, а він із другою почав братися за діло.

Тут наступила абсолютна бридня і метушня.

Володьці звичайно, найкраще булоб усе в жарт обернути. А він дуже образився. Серед метушні якийсь родич свиснув його пляшкою по потилиці.

— А пес вас розчовпає! Насадовили всяких баб а мені розшолопуйся.

Тут молода в білому балахоні зявляється. І квітка збоку.

Звичайно, знову голосіння, крики й істерика.

А свояки вже почали виганяти Володьку з помешкання.

Володька говорить:

— Дайте хоч поїсти. Зранку, — каже — не їзши після такого воловодження.

Та свояки потиснули і випирли Володьку на сходи.

На другий день Володька Завитюк після роботи зайшов у горожанський підвідділ і розвівся.

Там навіть не дивувались.

— То, кажуть, нічого, буває. Сьогодня, кажуть, то в порядку річей, на те у нас і комуністична демократія.

Так і розвели.

М. Зощенко.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗВІДКИ ВЗЯЛОСЬ СЛОВО „ПАН".

Свого часу якийсь дописувач пробував доказати в „Свободі", що слово пан походить з угорського „жупан". Я тоді був занятий і аж тепер даю і свої спостереження. Подібно як цей дописувач, я можу доказувати, що „пан" походить з японської мови, бо вживається в словах Япан, Сайпан, тощо. Такі „докази" не є наукові. Отже треба шукати за доказом деінде.

У всяких доказах звичайно йдемо до старих (корінних) мов. У старій церковно-словянській мові його не вживається. Таксамо його не вживається в найстарших словянських мовах (болгарській, сербській, македонській, хорватській) і в російській; отже те слово мусіло дістатись до української мови далеко пізніше.

Припускаю, що воно дісталось до української мови за часів литовсько-польського періоду, бо воно находиться у всіх тих трьох мовах. Найправдоподібніше воно є литовського походження, бо литовська мова далеко старша. Вона належить до родини індо-европейських мов і дуже зближена до санскрипту, „праматери" европейських мов. Буває таке, що якісь слова є подібні в різних мовах, але ще не доказує у всіх випадках, що ті слова є запозичені одною мовою з другої, бо часто ті слова походять з одної і тоїсамої спільної індо-европейської скарбниці, з якої всі інші европейські мови черпали свої слова. Щоби це доказати, на це треба студіювати порівнуючу індо-европейську граматику, фільольогію або семантику; треба знати етимольогію, себто історію походження слів.

Багато доказів учені лінгвісти беруть з грецької і литовської мови, найстарших мов в Европі і найбільше зближених до санскрипту. Слово „пан" находиться в литовській мові, звідки воно правдоподібно дісталось до польської і української мови. Як сказано, то інші, далеко старші словянські мови його не вживають і не вживали, бо його не находимо в старих книжках.

Слово „пан" у литовській мові звучить "ponas", а „пані" — "ponia". В литовській мові буква „о" вживається, де в нашій мові маємо „а", а "s" на кінці слова це тільки мужеське закінчення слова. Для ілюстрації подаю кілька прикладів: popiera — папір, pova — пана, povas — павук (самець), poruoti — парувати ponauti — панувати, ponaitis — панич, maskolius — москаль, budavoti — будувати, vozyto — важити, і т. д. Також, навпаки, литовці вживають букви „а", де в нашій мові маємо „о". Приклади: Maskolija — Московщина, praba — проба, prakalti — проколоти, pragrajuti — програти, prastora — простира(ло), і т. д.

Виходить, що де в литовській мові є „о" (ponas), то в український є „аа" (пан) і навпаки.

Говорячи про литовську мову, подам ще кілька прикладів для тих, що може з тою мовою ще ніколи не стрічались: Ukrainietis — українець, maskolius — москаль, draugas — друг, drauge — подруга, potam — потім, opicla, ponybe — панови, шляхта, ponavimas — панування, slyva — сливка, groudis — грудень, malunas — млин, dienna — день, po kam parduoti — по чому продаєте? Po siai dienai — по цей день. Po setalu — під столом. Я умисно вжив таких висловів, щоби показати схожість литовської мови до „балто-словянських" мов, головно до української. Та схожість не всюди однакова. Часом литовська мова зовсім відбігає від словянського коріння і тоді значення слів трудніше відгадати. Наприклад: Pralobinti moksla naujais isradimais — збогачувати науку новими винаходами. Але вже в такім реченню є дещо схоже: Zinresiu kas bus galima padaryti — побачу, що дасться зробити. Перше слово „жирося", а останє „подарити", „додарувати".

Та схожість, чи подібність, доказує, що мови походять з одного спільного коріння, або що вони мають більше спільного між собою, як це декому виглядає. Слово „дар, дарувати" походить з грецького „дорон", а „пан" дуже можливо з литовського „понас". Мала різниця в буквах голосівках нічого не значить, бо фільологи беруть свої докази з шелестівок.

Д. Т. Лазар,
Дітройт, Міш.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу 4. серпня, в годині 7:30 ввечір, в гали на 435 Мейн ул. Просимо всіх членів прийти на збощи. — І. уурней, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідоляє всіх членів, що місячні збори відбудуться 4. серпня, в годині 7. ввечір, в гали 74 Герис Еве. Обовярком кожного члена є явитись на збори. — Уряд.

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членниць, що місячні збори відбудуться в неділю, 5. серпня, в гали церковній, 34 Біч ул., точно в год. 2. пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на час. Будуть ванжі справи до рішення. — М. Галькевич, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Повідомляємо всіх членів, що місячні збори Тов. ім. Д. Вітовського, від. 301, відбудуться в неділю, 5. серпня, в новій парохіяльній салі при Оклей і Кортес ул., в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори і вирівнати вкладки. — За уряд: Л. Доманчук, предс.; М. Горний, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться 5. серпня, в годині 12:30 зполудня, в домі Відділів У. Н. Союзу, 845 Н. Вестерн Аве. Просимо членів прийти на збори і врати свої чеки дивіденди з У. Н. Союзу. — За уряд: Г. Бабяк, предс.; М. Фединський, кас.; В. Пилипів, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Повідомляємо членів відділу 62, що секретар И. Багінський змінив мешкання. Просимо приносити місячні вкладки під число 6454 Glenmore Ave. до 25. кожного місяця вечором. Просимо членів при плаченню вкладок лишати якусь жертву для потерпівших від теперішньої війни. Члени, котрі мають вкладку заплачену наперед, також зволять дати від себе жертву, щоби можна зібрати хоч 100 дол. Просимо також не забувати про приєднування нових членів. — Уряд: М. Черкас, предс.; С. Староста, кас.; И. Багінський, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 24. липня 1945 року помер у 53. році життя

ІВАН ТРИТЯК,

член Тов. Запорозька Січ, від. 251 У. Н. Союзу в Клівленд, О.

Покійний походив зо села Лішки муровані, пов. Старий Самбір, Західна Україна. То відділу прийшов з переступ. листом у 1926. році. Лишив у смутку жену Анну і три дочки: Катерину і Ольгу замужних та Марію.

Похорон відбувся 26. липня з погрибового раведення при участи членів, родини й знайомих на укр. гр. кат. цвинтар св. Петра й Павла. — В. И. П.!

И. Керик, секр.

Дня 27. липня 1945 р. Воєнний Департамент проголосив, що

ІВАН МОЖИЛОВСЬКИЙ

поляг на поли бою десь у Німеччині ще 1944 р.

Покійний полишив у смутку матір і батька, 5 братів і дві сестри. Найстарший брат Михайло тепер десь у Німеччині, Павло десь на Пасифіку, а трьох ще дома. Належав до 400 відділу У. Н. Союзу в Ізелін, Па. Ціла родина також належить до У. Н. Союзу. Покійний був вевеслої вдачі і був добрим грачем в бейс-бол. Поляг з честю за улюблену вітчину Америку в 27. році життя. — В. И. П.!

М. Воловецький, секр.

ПОШУКУЮТЬ

БОГДАН ІВАНЧУК
пошукує свого брата
ЯРОСЛАВА ІВАНЧУКА
з Галичини.

МАРІЯ КУРОЧКА
з Слобідки Струсівської, Галичина,
пошукує
ЛЬВА ҐАЛАНДЖІЯ
й інших кревних та знайомих

По ближчі інформації пишіть, в обидвох справах, на адресу:
GREGORY KOWALCZYK
P. O. Box 28, Great Meadows, N. J.

ТАРЗАН, ч. 1220. Небезпечна дорога.

Тарзан привязав собі драбину, а потім почав вдиратися по голій скалі.

Чорні дивилися з напруженням, бо успіх Тарзана був їх одинокою надією добутися з тої долини-вязниці.

Тарзан посувався обережно. Навіть для нього це було дуже небеспечне завдання.

Його сила й малпяча зручність довела його нарешті до виступу вгорі, але це була тільки його перша ціль.